

OSKUSTE KOMPASS

MUUTUSTE JA ARENGU TOETAJA

WHITEPAPER

DETSEMBER 2024

Kirill Dremljuga, KAANB-22
Astrid Rosenberg, KAANB-22
Kristina Viirsaar, KAANB-22

<https://www.tlu.ee/hti/andragoogika>

Teemakokkuvõte on suunatud noortele, kes on sisenemas tööturule, täiskasvanutele, kes vahetavad töökohta või valdkonda ning eelpool loetletud gruppe toetavatele spetsialistidele. Eesmärk on jagada teavet tööriista olemasolu ning kasutusviiside kohta ja edendada seeläbi oskustekeskset diskursust. Teemakokkuvõtte koostamisel on kasutatud avalike allikaid, samuti said autorid sisendi Tallinna Ülikoolis 18.11.2024 toimunud Oskuste Kompassi tutvustavalt seminarilt.

Ametitest oskusteni

Elu- ja töömaailma kiired muutused loovad uusi trende ja muudavad vanad aegunuks. 21. sajandi alguses tehti prognoose 10-15 aastaks - missugused on arengud ja suunad ühiskondlikult, tehnoloogia, poliitika jt valdkondades. Indiviidi jaoks oli sellises maailmas kõige tähtsam valida välja tulevane amet - kelleks tuleb õppida. Aega mõtlemiseks oli piisavalt ning keskne küsimus oli "kuidas?" ehk kus õppida, kus elada, kus tööle asuda. 21. sajandi esimese veerandi kogemus näitab, et 10-15 aasta prognooside mõju on vähenenud. **Oluline pole enam "kus ja kuidas?" vaid "mis järgmiseks?"**.

Tänapäeva maailmas on teadmised ja tehnoloogia kättesaadavad, kuid see toob kaasa vajaduse kiireks kohanemiseks ja väljakutsed seoses uute oskuste omandamisega:

- (1) mis konkreetset teadmised ja oskused on praeguses ajahetkes olulised;
- (2) kui mina indiviidina pean neid teadma, siis mida ma juba tean ning mida ma pean juurde uurima.

Eesti 2035 (2021) pikaajaline arengustrateegia rõhutab, et inimesed peavad kohanema vajadusega juurde õppida kogu elukaare jooksul ning olla valmis karjäärivahetusteks. Elukestva ameti kontseptsioon on asendunud rollipõhise töökorraldusega, mis nõuab pidevat oskuste kohandamist ja täiendamist. Fookuses on rollide täitmine, mis omakorda eeldab elukestvalt õppimist, puuduolevate oskuste juurde õppimist ja olemasolevate täiendamist. Teadlikkus oma oskustest on edasi liikumise eelduseks ning selles saab pakkuda tuge Oskuste Kompass, mis aitab määratleda vajalikke oskusi ja leida sobivaid arenguvõimalusi.

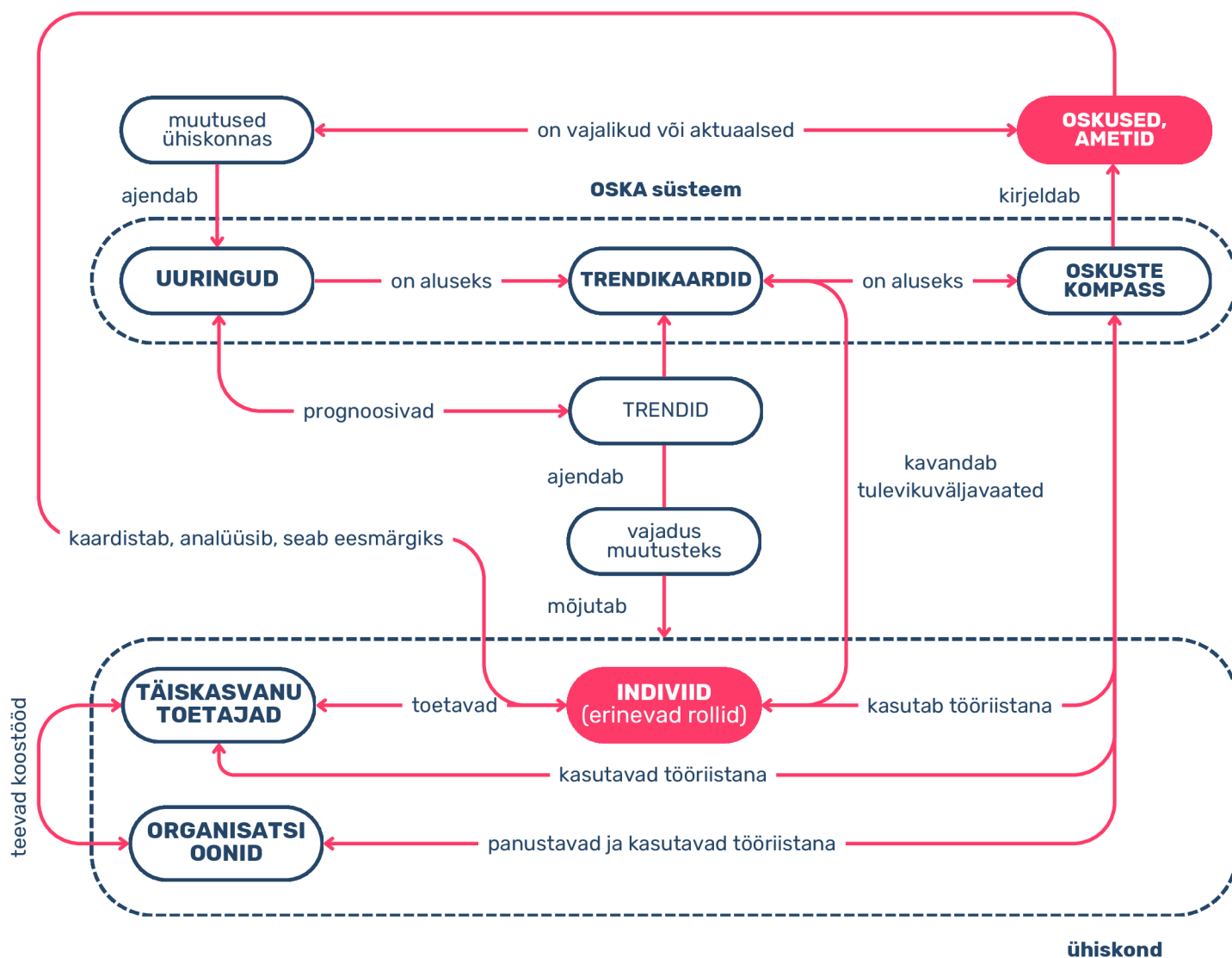
Eestis on haridussüsteem ja tööturg toetanud traditsioonilisi erialasid, kuid globaalsed trendid, tehnoloogia areng ja majanduslikud muutused nõuavad uusi, paindlikumaid lahendusi. Inimestel on tihti keeruline mõista, millised teadmised ja oskused on vajalikud konkreetsete karjäärimuutuste jaoks. Sama keeruline on organisatsioonidel määratleda töötajate koolitusvajadusi. Poliitikakujundajate jaoks on tõusnud esile vajadus andmepõhise planeerimise järele, et tagada tööturu ja hariduse parem vastavus.

OSKA süsteem - muutusi ja arengut toetav raamistik

SA Kutsekoda on võtmeasutus Eesti töö- ja hariduspolitiikas. Kutsekoda selgitab välja oskused ja ametid, mis on vajalikud täna ja tulevikus (*Kutsekoja tutvustus*, s.a.) ning OSKA uuringutega prognoositakse Eesti tööjõu ja oskuste vajadust (*OSKA tuleviku-uuringud*, s.a.). OSKA uuringud annavad tervikliku ülevaate majandussektorite arengutrendidest ning prognoosivad, kuidas muutub tööde sisu ja tööks vajalikud oskused järgneva viie kuni kümne aasta jooksul. Uuringutulemusi kasutatakse karjäärinõustamises ja hariduse arendamisel. Näiteks on OSKA uuringute alusel tehtud ettepanekuid suurendada nõudlike IT-valdkondade koolitusmahte ja ajakohastada tootmise ning ehituse erialasid vastavalt tööturu nõuetele (*OSKA uuringud*, s.a.).

OSKA uuringud, trendikaardid ja Oskuste Kompas moodustavad ühiselt tervikliku süsteemi, mis aitab nii indiviidil kui ka organisatsioonidel kohanduda tööturu muutustega. Trendikaardid toovad esile viis peamist megatrendi, sealhulgas digitaliseerimise süvenemise, rahvastiku vananemise ja rohepöörde, mis kujundavad tööhõive ja oskuste vajadusi. Oskuste Kompas toetab trendikaartidel ja OSKA valdkonna uuringutest välja toodud vajadusi, pakkudes võimalust analüüsida oma oskusi ja avastada, millised valdkonnad nõuavad täiendõpet või ümberõpet. Näiteks tehisintellekti kasutuselevõtt nõuab tihti töötajatelt täiesti uute oskuste omandamist. Kompassi abil saab kasutaja oma praegusest oskustasemest ülevaate ning võrrelda nende kompetentsidega, mida tööturg eeldab ning leida sobivaid õpivõimalusi või karjäärivõimalusi, mis vastavad tuleviku nõudmistele.

Oskuste Kompas on Eesti oskuste süsteemi tööriist mis toetub kutsestandarditele, OSKA uuringutele ja Euroopa oskuste ja ametite klassifikaatoritele ESCO (KKK - Oskuste Kompas, s.a.). Oskuste Kompas on loodud erinevaid osapooli arvesse võttes (õppur, tööandjad, karjääripööraja, karjääripetsialistid- ja nõustajad, haridustöötajad, koolitajad, töö- ja haridusvaldkonna kujundajad) ning selle eesmärk on luua standardiseeritud, ühine, üheselt arusaadav oskuste register, et erinevad osapooled saaksid kutsetest ja ametitest ühtemoodi aru (*KKK - Oskuste Kompas*, s.a.). Tööriista abil saab individ luua enda oskuste profiili ja arendada eneseteadlikkust, uurida missugused ametid sisaldavad mingis mahu olemasolevaid oskusi, analüüsida ja tuvastada võimalikke karjääripöördeid. Tööriist on avalikult kasutatav alates 2024. aasta augustist ning 2024. aasta detsembri seisuga on selles kirjeldatud üle 2800 oskuse, 390 ameti ja 23 töövaldkonna. Tulevikus on eesmärgiks kirjeldada ära 8000 oskust ning 1000 ametit, mis kujunevad oskuste erinevatest kombinatsioonidest.

OSKA süsteem aitab erinevatele osapooltele sealhulgas ka indiviidile, vastata küsimusele **“mis on aktuaalne homme?”**, **Oskuste Kompas** sealjuures suunab konkreetsete oskuste juurde - mida on vaja teada, et saada hakkama aktuaalses homses. Karjääripööre või spetsialiseerumine ei pruugi tähendada mitu aastat uue eriala õppimist formaalõppe vormis, vaid konkreetsete oskuste ja teadmiste arendamist või juurde õppimist.

Sammud muutuste ja arengu poole

Kirjeldasime eelnevalt muutusteks valmisoleku olulisust. Valmisolek tähendab, et indiviidil on arusaam ümbritsevast ning samal ajal on olemas toetavad meetodid ning tööriistad. Leiame, et pidevalt muutuvus töömaailmas on Oskuste Kompass väärtuslik tööriist, mis aitab indiviidil analüüsida enda olemasolevaid oskusi ning planeerida tulevast arenguteed. Tööriistast enama kasu saamiseks kutsume üles erinevaid osapooli tööriista kasutama ja leidma viise, selle integreerimiseks nii isiklikku ellu kui ka töö- ja arendusprotsessidesse.

Indiviid

- külasta Oskuste Kompassi kodulehte ja loo enda oskuste profiil;
- analüüsi saadud tulemusi ja unista võimalikest tulevikustsenaariumitest;
- leia erinevad valdkonnad, kus sinu olemas olevad oskused enim vajatud on;
- vaata oma oskusteprofiili ja mõtle, kas ja millised õpivõimalused sa tuvastad.

Ettevõtja

- mine Oskuste Kompassi ja loo ettevõttele oskustepõhine strateegia!
- aita luua töötajatel oskuste profiilid, et kaardistada nende kompetentsid ning võrrelda neid valdkonna vajadustega;
- analüüsi oskuste taset ning hinda, kas ja milliseid on koolitusvajadused;
- kasuta Oskuste Kompassi, et luua oskustepõhised töötajate profiilid.

Karjääriplaneerija

- seosta oma oskused sobivate ametite ja valdkondadega;
- leia, millistes valdkondades sinu oskused on väärtuslikud ja kuidas neid ametialaselt rakendada;
- oled tegemas karjääripööret? mine Oskuste Kompassi ja leia, milliseid oskusi soovitud valdkond enam vajab.

Tallinna Ülikool

- integreeri Oskuste Kompassi tööriista kasutamise ja rakendamise õpet andragoogika BA õppekavasse.

Andragoog

- Kasuta Oskuste Kompassi õppijate oskuste kaardistamiseks, mis aitab kohandada õppematerjale ja -tegevusi vastavalt iga õppija individuaalsetele vajadustele ja arengueesmärkidele.
- Oskuste Kompassi abil saad hinnata oma koolituste mõju, kui lased hinnata oskuste taset enne ja pärast koolitust.

Kokkuvõte

Oskuste Kompass on osa OSKA süsteemist, mis pakub terviklikku vaadet Eesti tööturu arengutrendidele ja oskuste vajadustele. Kombineerides OSKA valdkonnapõhiseid uuringuid, trendikaarte ja Oskuste Kompassi funktsionaalsust võimaldab see tööriist anda vastuse küsimusele “Millised oskused on olulised homme?”. Indiviidi jaoks tähendab see eneseteadlikkust ja oskustepõhist karjääriteed, organisatsioonide jaoks aga tööjõu arengu sihipärast juhtimist.

Oskuste Kompass on tööriist, mille eesmärk on aidata nii indiviidi kui ka organisatsioonidel paremini kohaneda kiiresti muutuvate tööturu tingimustega. See on suunatud noortele ja täiskasvanutele, kes alustavad karjääriteed, kaaluvad eriala vahetust või lihtsalt soovivad oma oskusi täiendada, ning on suurepäraseks abimeheks spetsialistidele, kes neid selles toetada soovivad.

Individuaalsest vaatenurgast aitab Oskuste Kompassi kasutajatel kaardistada oma oskused ja tuvastada kitsaskohad. See loob aluse teadlike ja eesmärgipäraste õppimisotsuste tegemiseks, mis toetavad nii karjääriplaneerimist kui ka elukestvat arengut. Näiteks saab Kompassi abil leida oma olemasolevatele oskustele sobivaid ametikohti või avastada uusi valdkondi, kuhu sisenemiseks on vaja omandada täiendavaid oskusi.

Ettevõtjatele pakub tööriist võimalusi töötajate oskuste analüüsimiseks ja koolitusvajaduste tuvastamiseks. Selle abil saab kavandada sihipäraseid koolitusi, parandada tööjõu kvalifikatsiooni ja toetada strateegilist värbamist, luues oskustepõhiseid profile, mis lihtsustavad sobivate kandidaatide leidmist.

Andragoogidele on Oskuste Kompass väärtuslik abivahend õppijate vajadustele vastavate koolituste kujundamisel. Tööriist aitab kohandada koolituste sisu vastavalt oskuste nõuetele ning hinnata nende mõju, luues aluse andmepõhiste otsuste tegemiseks õppimise ja arendustegevuste valdkonnas.

Allikad

Eesti 2035. (2021, detsember 5).

KKK - Oskuste Kompass. (s.a.). Salvestatud 1. detsember 2024, <https://oskused.ee/tutvustus>

Kutsekoja tutvustus. (s.a.). Kutsekoda. Salvestatud 1. detsember 2024, <https://www.kutsekoda.ee/kk-tutvustus/>

OSKA tuleviku-uuringud. (s.a.). OSKA. Salvestatud 1. detsember 2024, <https://oska.kutsekoda.ee/>

OSKA uuringud. (s.a.). Salvestatud 1. detsember 2024, <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/>